

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИНИНГ БОШЛАНҒИЧ СИНФЛАРИДА МАТЕМАТИКА ФАНИНИ ЎҚИТИШДА КОМПЬЮТЕР ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Денов тадбиркорлик ва педагогика институти

Бошланғич таълим кафедраси ўқитувчиси

Ахмедов Алишер Ҳасан ўғли

УДК: 37.01:007

ahmedovalisher194@gmail.com

Аннотация. Ушбу мақолада умумтаълим мактабларининг бошланғич синфларида математика фанини ўқиштишда компьютер технологияларидан фойдаланиб ўқитиш ва унинг ўзига хос хусусиятларини ўргатишнинг турли методикалари баён қилинади.

Калитли сўзлар. Бошланғич синф, математика, инновацион технологиялар, кузатувчанлик, идрок, ижодий тасаввур, диққат, хотира, тафаккур, таҳлил қилиш, таққослаш, умумлаштириш.

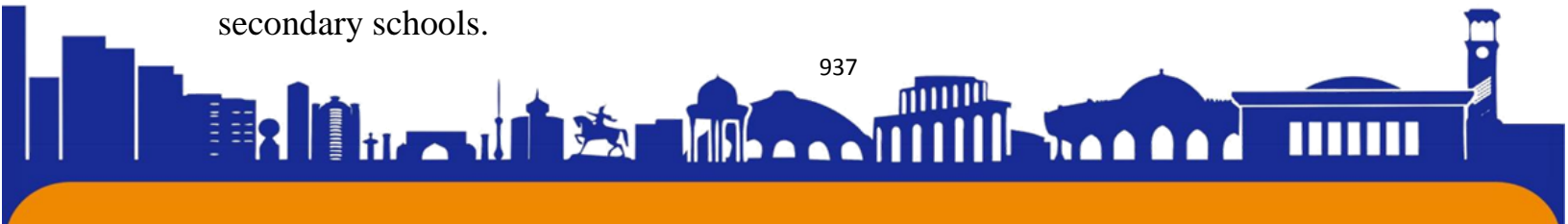
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ

Абстрактный. В данной статье описаны различные методы обучения с использованием компьютерных технологий и их особенности при преподавании математики в начальных классах общеобразовательных школ.

Ключевые слова. Начальный класс, математика, инновационные технологии, наблюдательность, восприятие, творческое воображение, внимание, память, мышление, анализ, сравнение, обобщение.

USE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN TEACHING MATHEMATICS IN PRIMARY CLASSES OF GENERAL EDUCATION SCHOOLS

Abstract. This article describes various teaching methods using computer technologies and their features when teaching mathematics in the primary grades of secondary schools.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-5

Keywords. Primary class, mathematics, innovative technologies, observation, perception, creative imagination, attention, memory, thinking, analysis, comparison, generalization.

АСОСИЙ ҚИСИМ

Умумтаълим мактабларининг бошланғич синфларида математика фанини ўқитишда компьютер технологияларни қўллаш ва унинг ютуқлари бўйича методик тавсиялар келтирилган. Компьютер технологиялари ёрдамида машғулотларини ўтказиш ва дарс сифатини ошириш таклиф қилинган.

Бошланғич синфларда математика таълими болаларнинг маълум билим ва малакаларини ўзлаштириб олиш билан бирга уларда кузатувчанлик, идрок, ижодий тасаввур, диққат, хотира ва тафаккур каби имкониятларини илмий ривожлантиришни ҳам назарда тутди. Бу мақсадлардан келиб чиқиб, ўқувчи ақлий фаолиятининг муҳим жиҳатлари: таҳлил қилиш, таққослаш, умумлаштириш, аниқлик киритиш, ўхшашини топиш каби мураккаб вазифаларни бажариш кўникмаларини ҳам ҳосил қилиш керак. Бу эса фан билан амалиёт орасидаги боғланишларни тўғри тушуниш ва кейинчалик атрофимизда содир бўлаётган ҳодисалар орасидаги ўзаро боғланишларни тушуниш учун муҳим асос бўлади.

Мактабдаги математика фани жуда мураккаб бўлиб, ҳар бир ўқитувчининг вазифаси ўқувчилар томонидан ушбу фаннинг асосларини тўлиқ ўзлаштиришдир. Математика дарсларида ақлий юкламанинг ортиши бизни ўқувчиларнинг ўрганилаётган материалга қизиқишини, бутун дарс давомида фаоллигини қандай сақлаб қолиш ҳақида ўйлашга мажбур қилади.

Ўқитувчи олдида математикани ўқитишнинг максимал самарадорлигини таъминлаш учун ўқитиш воситалари ва усулларини танлаш масаласи турибди [2, 3].

Айни пайтда мактаблар замонавий компьютерлар, интерактив жиҳозлар, электрон ресурслар, интернет тармоғи билан таъминланган.

Бу эса мактаб ўқув жараёнига янги педагогик технологияларни жорий этишга хизмат қилмоқда. Компьютер технологияларидан фойдаланиш ўқитувчининг касбий маҳоратини оширишга, ўқувчиларнинг билим фаоллигини фаоллаштиришга, ўқувчилар конструкторлик ва илмий-тадқиқот ишларини

бажаришда фикрлаш, математик мантиқ ва ижодий қобилиятларни ривожлантиришга, мустақил равишда ўзлаштириш самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

Ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда дарсга тайёргарлик кўраётганда ўқитувчи бу дарс эканлигини унутмаслиги керак, яъни у дарс режасини ўз мақсадларидан келиб чиқиб тузади. Ўқув материални танлашда у асосий дидактик тамойилларга риоя қилиши керак. Тажриба шуни кўрсатадики, компьютер тизимларидан фойдаланган ҳолда дарслар ўқитувчини алмаштирмайди, аксинча, ўқувчининг ўқитувчи билан мулоқотини мазмунли, индивидуал ва фаол қилади. Математика дарсларида компьютердан фойдаланиш вақтни тежайди, ўқувчиларнинг иштиёқини оширади, ўқув ва когнитив жараён сифатини оширади[8, 9].

Ўқувчи боланинг диск билан ишлаши бир неча имкониятларни беради:

- ✓ тезкор фикр билдириш - бола топширикни тўғри бажарган ёки хато қилганлигини билиб олади;
- ✓ "қийин" машқларни содда усулда ишлашни ўргатинг ва натижаларингизни тўғриланг;
- ✓ маълумотни кулоқ орқали идрок этишга ўргатиш;
- ✓ янги технологияларни жорий этиш, компьютердан нафақат ўйнаш, балки ўрганиш учун ҳам фойдаланиш.

Қизиқарли мультимедиа дарслари ўқувчи болага рақамлар ва рақамлар дунёсида ўзини ишончли ҳис қилиш имкониятини беради. Талабалар бажарадиган кўплаб вазифалар уларга нафақат мактаб ўқув дастурининг материални фаол, осон ва мустақам ўзлаштиришга, балки диққатни ва мантиқий фикрлашни ривожлантиришга ҳам имкон беради [9, 10].

Бугунги кунда математикадан дарс беришда мультимедиа такдимотларидан фойдаланмаслик боланинг мантиқий фикрлашини ва фанга бўлган қизиқишини сусайтиради. Компьютер технологияларидан математика дарсларида фойдаланиш боланинг фанга бўлган қизиқишини ва кўриш тамойилларини амалга оширади. Компьютер ёрдамида дарс ўтиш орқали қисқа вақт ичида ўқувчи болларга кўпроқ маълумот бериш ва вазифаларни такдим этишга эришилади. Такдимотдан сиз ҳар доим олдинги ёки хоҳлаган слайдга қайтиш имкони мавжуд.

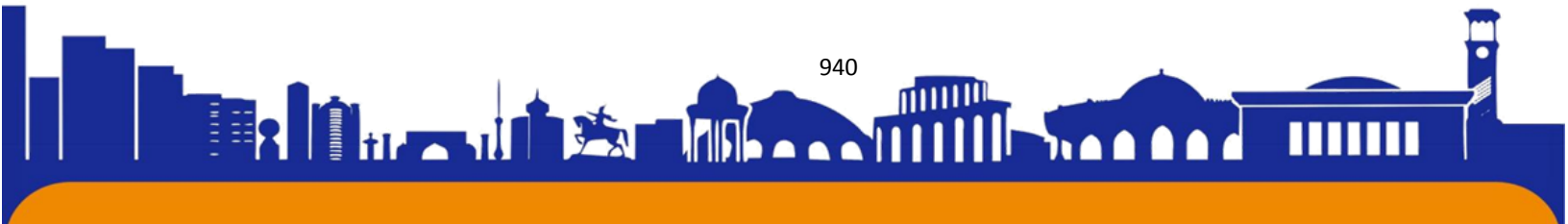
Компьютер ёрдамида дарс бериш жараёнида янги материални тушунтириш учун мен болаларга ўқитилаётган материални тушунишга ёрдам бериб, синфдаги ўқувчиларни ҳаракатга келтиришга ҳаракат қилдим ва бу ўз натижасини берганлиги англадим. Бугунги кунда компьютер ёрдамида дарс ўтиш учун жуда кўп дастурлар кириб келганлигини кўришимиз мумкин. Шундай дастурлардан бири Macromedia Flash технологияси. Бу анимацияни ишлаб чиқадиган дастур ҳисобланади. Ушбу дастур ёрдамида Fleshli филмларни яратишда ва дарс бериш жараёнида асосий кадрларни яратишингиз ва дастурий таъминот тўпламининг ўзи уларни мультфильмлардаги каби бир қатор кадрларга айлантириб бера олади.

Ўқитувчи ушбу технологияни дарсда қўллаш усулини қўлайдиган, компьютер ва ўқувчиларнинг асосий ҳаракатларини белгилайдиган директор вазифасини бажаради. Ушбу дастур видеоларни интерактив ишлайди ва анимациядан билимларни янгилаш босқичида ҳам фойдаланиш мумкин [6, 8, 9].

Ахборот-коммуникация технологиялари бу мақсад эмас, балки ўрганиш воситаси эканлигини доимо ёдда тутишимиз керак. Компьютерлаштириш ўқув жараёнининг ҳақиқатан ҳам зарур бўлган қисмига тегишли бўлиши керак. Бошланғич синфларда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш нафақат замоннинг янги тенденцияси, балки зарурият ва дарснинг янги мазмунини излашдир.

Мен математика дарсларида компьютер технологияларидан фойдаланиш тажрибам ҳақида гапирмоқчиман. Ўқувчилар математик қонуниятлар билан амалий ҳаракатлари орқали танишадилар ва ҳаётий масалаларни ҳал қилишда олган билимларни қўллайдилар. Таълим ва тарбия ягона қонуният бўлиб, айниқса, математика дарсида нафақат табиатни эъзозлаш ва уни муҳофаза қилиш, балки тежамкорлик, меҳнатсеварлик, тадбиркорлик каби зарур тарбиявий вазифаларни ҳам бажарилади.

Ўқувчиларда мисол ва масалалар ечиш давомида фаоллик, диққатни жамлаш, топқирлик, чидамлилиқ, ирода ва бошланган ишни охирига етказишга интилиш каби ҳислатларни таркиб топишига ёрдам беради. Бошланғич математика таълимининг асосини бутун сонлар устида бажариладиган тўрт арифметик амал, ҳамда пухта ўзлаштирилган оғзаки ва ёзма ҳисоблаш усуллари, асосий миқдорлар ва улар орасидаги муносабатлар, ер устида чамалаб ва аниқ

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-5

ўлчаш, ясси шакллар ва уларни ўлчамлари билан таништириш кабилар ташкил этади.

Бу кўникмаларни шакллантириш учун таълим жараёнига компьютер технологиялар ва интерфаол методларни тадбиқ этиш муҳим аҳамият касб этади. Боиси, бундай методларни қўллаш таълим самарадорлигини ва таъсирчанлигини оширади, ўқувчиларнинг ўзлаштиришга бўлган қизиқишларини ривожлантиради.

Компьютер:

- ўқитувчининг дарсга тайёрланишини осонлаштиради;
- услубий имкониятларни кенгайтиради;
- ўрганишни янада қизиқарли қилади;
- баъзи таълим муаммоларини ҳал қилишга ёрдам беради.

Математика дарсларида қўлланиладиган усуллар ўргатилган мавзунинг ўқувчи хотирасида узоқ вақт қолиши учун ёрдам беради.

Хулоса сифатида шуни айтиш мумкинки, инсон бирор мавзуга оид фикрни эшитганда, унинг бор-йўғи 10-20 % ни эслаб қолади. Бу мавзуга оид кўрғазмали материални кўрса, унинг 30-50 % ни ёдда сақлайди. Агар бу мавзу ҳақида эшитиб, ўз фикрини бировга тушунтирса ёки мавзуга оид амалий машғулотларни бажарса, бу мавзуга оид маълумотнинг 60-90 % гача бўлган қисмини эса сақлаб қолар экан. Шу боис дарсни фаоллаштирувчи усуллар ёрдамида ўтилганда, ўқувчиларнинг дарс материални ўзлаштириш даражаси анча юқори бўлади. Шу билан бирга ҳар бир ўз ўрнида ишлатилган усул кутилган натижага олиб келади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. М.Тўхтаҳўжаева Педагогика..– Т., 2010.
2. Воронцов А.Б. Педагогическая технология контроля и оценки учебной деятельности. — М., 2002. — 120с.
3. Горячев А. В. Информатика в играх и задачах//М.:«Баласс», "Экспресс«,1997.7. Ковалёва А. Г. Использование информационно-компьютерных технологий при обучении в начальной школе. 2006.
4. Концепция модернизации российского образования на период до 2010 года <http://www.ug.ru/02.31/t45.htm>.
5. Е.С.Кутугина, Д.К.Тутубалин Информационные технологии: Учебное пособие. — Томск, 2005.

6. Методика обучения математики в начальных классах / Н. Б. Истомина. Учеб. пособие для студентов сред. и высш. пед. уч.еб. заведений. - 3-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 288 с.
7. Новикова Е.В., Гасымов М.Ф. и др. Умные уроки со SMART: Сборник методических рекомендаций по работе со SMART-устройствами и программами, Москва, Полимедиа, 2007.
8. «Новые информационные технологии для образования». Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании. Москва. 2000.
9. Попова Н.Г. Информатизация учебного процесса. // Начальная школа. - 2002г. № 11. -с. 71-74.
10. Цифровые образовательные ресурсы в школе: методика использования. Начальная школа: сборник учебно-методических материалов для педагогических вузов/отв. Редактор Н. П. Безрукова.- М.: Университетская книга, 2008. - 160 с.

